

บทที่ ๒

นโยบายและแผนงานการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

๒.๑ นโยบายและแผนงานการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

นโยบายและแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙ เป็นกรอบการดำเนินงานเพื่อให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์บรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙) โดยมีรายละเอียดดังนี้^๑

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนา อย่างครบวงจร

เป้าประสงค์ (GOAL)

- ๑) สถาบันพระพุทธศาสนามีความมั่นคงและยั่งยืน
- ๒) พัฒนาวัดและส่งเสริมกิจการคณะสงฆ์ให้เข้มแข็ง

กลยุทธ์ (Strategy)

- ๑) จัดทำแผนยุทธศาสตร์สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ประจำปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐ (แผน ๔ ปี)

- ๒) การบูรณะและพัฒนาวัดและดูแลทำนุบำรุงศาสนสถานและศาสนสมบัติ

- ๓) ส่งเสริมองค์กรเครือข่ายทางพระพุทธศาสนา

- ๔) ส่งเสริม อนุรักษ์กิจการคณะสงฆ์ให้เข้มแข็ง

ตัวชี้วัด (KPI)

- ๑) ระดับความสำเร็จของการจัดทำแผนยุทธศาสตร์สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน (แผน ๔ ปี) ประจำปี ๒๕๕๗ - ๒๕๖๐

- ๒) ระดับความสำเร็จของการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๙ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

^๑ กลุ่มอำนวยการและกิจการพระพุทธศาสนา, แผนปฏิบัติการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๙, (ลำพูน: สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, ๒๕๕๘), หน้า ๑๖ - ๑๙. (อัดสำเนา).

๓) ระดับความสำเร็จของการดำเนินการจัดทำคำรับรองการปฏิบัติราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ประจำปี ๒๕๕๙ ระดับบุคคล

๔) ระดับความสำเร็จของการจัดทำเอกสารการรายงานสรุปผลการปฏิบัติราชการประจำปี ๒๕๕๙ (รายไตรมาส)

๕) ระดับความสำเร็จของการจัดทำรายงานผลตามคำรับรองการปฏิบัติราชการจังหวัดลำพูน ประจำปี ๒๕๕๙

๖) ระดับความสำเร็จในการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์แก่บุคคลภายนอก

๗) ระดับความสำเร็จในการดำเนินการจัดสรรเงินอุดหนุนบูรณะและปฏิสังขรณ์วัดทั่วไป

๘) จำนวนวัดที่ผ่านเกณฑ์และรักษาเกณฑ์มาตรฐานสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

๙) จำนวนวัดที่ผ่านเกณฑ์มาตรฐานวัดต้นแบบ

๑๐) ระดับความสำเร็จในการเสนอขอรับเงินอุดหนุนวัดประสบวินาศภัย

๑๑) ระดับความสำเร็จในการเสนอขอเป็นอุทยานการศึกษาในวัด วัดพัฒนาตัวอย่าง วัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น

๑๒) ระดับความสำเร็จในการรายงานการดำเนินงานสวนสมุนไพรวัด

๑๓) ร้อยละความสำเร็จในการเสนอขออนุญาตสร้างวัด/ตั้งวัด

๑๔) ระดับความสำเร็จในการเสนอขอรับพระราชทานวิสุงคามสีมา

๑๕) ระดับความสำเร็จในการเสนอขอยกวัดสร้างขึ้นเป็นวัดที่มีพระสงฆ์อยู่จำพรรษา

๑๖) ระดับความสำเร็จของการเสนอขอขึ้นทะเบียนวัดร้าง

๑๗) ร้อยละของการจัดทำข้อมูลวัด/ที่พักสงฆ์/จำนวนพระภิกษุ สามเณร แม่ชี เด็กวัด

ไวยาวัจกร

๑๘) จำนวนพระสังฆาธิการที่ได้รับเงินอุดหนุนอุปถัมภ์นิตยภัต

๑๙) จำนวนพระวินยาธิการที่ได้รับการพัฒนา

๒๐) องค์กรเครือข่ายทางพระพุทธศาสนาได้รับการสนับสนุน

**ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริม พัฒนาการศึกษสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา
อย่างเป็นระบบ**

เป้าประสงค์

๑) พระสงฆ์มีความรู้ในหลักธรรมและสามารถเผยแผ่หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้อง

๒) พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชนได้รับการศึกษาทางพระพุทธศาสนาอย่างทั่วถึง

๓) ประชาชนทั่วทุกคนได้เข้าถึงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้น ทำให้สังคมมีความสุขด้วยหลักพุทธธรรม

๔) ส่งเสริม สนับสนุนและควบคุมมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษา

กลยุทธ์

๑) ส่งเสริม สนับสนุนให้พระภิกษุสงฆ์ได้เผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างมีประสิทธิภาพ
๒) ส่งเสริม สนับสนุนให้พระภิกษุ สามเณร และพุทธศาสนิกชนได้รับการศึกษาอย่างน้อย
ขั้นพื้นฐาน

๓) ส่งเสริมการเผยแผ่และการใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตประจำวัน
๔) ส่งเสริมสนับสนุนและควบคุมมาตรฐานการศึกษา สถานศึกษาและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

๑) ประชาชนได้รับความรู้ในหลักธรรมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๗๐
๒) จำนวนผู้บริหาร บุคลากรและครูโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาได้รับการพัฒนาในหลักสูตรที่เหมาะสม

๓) ระดับความสำเร็จการติดตามผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๔) ระดับความสำเร็จในการจัดสรรงบประมาณการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม – บาลี

๕) ระดับความสำเร็จของการจัดเก็บข้อมูลและรายงานผลการใช้จ่ายเงินงบประมาณการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

๖) จำนวนโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ที่ได้รับการติดตามผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

๗) ร้อยละของผู้เรียนธรรมศึกษาที่สอบผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่า ร้อยละ ๗๐

๘) จำนวนนักเรียน นักศึกษา และประชาชนที่เข้ารับการอบรมปฏิบัติธรรม

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้าง ความเข้มแข็งทางธรรมในทรัพยากรมนุษย์และทุนทางสังคมล้านนา

เป้าประสงค์

๑) เพิ่มศาสนทายาทเพื่อสืบสวนพุทธศาสนาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน

กลยุทธ์

๑) พัฒนาบุคลากรทางพระพุทธศาสนา เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน (AEC)

ตัวชี้วัด

๑) จำนวนพระสงฆ์ที่ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๒) ระดับความสำเร็จของการเสริมสร้างสมรรถนะของบุคลากรทางพระพุทธศาสนาให้วัด

๓) ร้อยละของผู้เข้าร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเสริมสร้างศักยภาพให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนและจังหวัด

เป้าประสงค์

๑) ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญาของชุมชนและเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์

๑) ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้ แหล่งภูมิปัญญาของชุมชนและเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

ตัวชี้วัด

๑) ร้อยละของสำนักปฏิบัติธรรมที่จัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา

๒) ระดับความสำเร็จของการจัดกิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านศาสนสมบัติศาสนสถาน

เป้าประสงค์

๑) ส่งเสริม สนับสนุนให้วัด สำนักสงฆ์ วัดร้าง และที่พักสงฆ์มีเอกสารสิทธิ์

๒) เพิ่มมูลค่าศาสนสมบัติให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา

กลยุทธ์

๑) ส่งเสริม สนับสนุนให้วัด สำนักสงฆ์ วัดร้าง และที่พักสงฆ์มีเอกสารสิทธิ์

๒) ส่งเสริมสนับสนุนให้คณะสงฆ์พัฒนาและเพิ่มมูลค่าศาสนสมบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา

ตัวชี้วัด

๑) จำนวนวัดที่ขอเอกสารสิทธิ์ที่ดินวัด/วัดร้าง รั้ววัดขอบเขตที่ดินวัด/วัดร้าง

๒) ระดับความสำเร็จของการดำเนินงานการขอใช้ที่ดินราชการเพื่อสร้างวัด

๓) จัดทำทะเบียนผู้เช่ารายตัวให้เป็นปัจจุบัน

๔) ร้อยละของการจัดเก็บค่าเช่าที่ดินวัดร้าง

๕) จำนวนวัดที่มีการรายงานทางการเงินตามมาตรฐานที่กำหนด

๖) จำนวนวัดที่มีฐานข้อมูลศาสนสมบัติของวัดและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับวัด

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้เป็นมืออาชีพ

เป้าประสงค์

๑) พัฒนาศักยภาพบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ

๒) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ

๓) สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ

กลยุทธ์

๑) พัฒนาสมรรถนะบุคลากรให้เป็นมืออาชีพ

๒) พัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ

๓) สนองงานคณะสงฆ์และบริการประชาชนด้วยจิตบริการ

ตัวชี้วัด

๑) ระดับความสำเร็จของการพัฒนาบุคลากร

๒) ระดับความสำเร็จการพัฒนาปรับปรุงข้อมูลสารสนเทศ/พัฒนาศูนย์ข้อมูลข่าวสาร

๓) ระดับความสำเร็จในการพัฒนาเว็บไซต์สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

๔) ระดับความสำเร็จของการจัดทำข้อมูลสารสนเทศการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

๕) ร้อยละความพึงพอใจของผู้รับบริการ

๖) ร้อยละของการเบิกจ่ายเงินงบประมาณ เงินอุดหนุน และเงินนอกงบประมาณ

๗) ระดับความสำเร็จการตรวจสอบสถานะงบประมาณ และจัดทำรายงานการเงิน

๘) ระดับความสำเร็จของการควบคุมการจัดทำตัวชี้วัด

๙) ระดับความสำเร็จของการดำเนินการตามมาตรการประหยัดพลังงาน

๑๐) ระดับความสำเร็จของการจัดการความเสี่ยงขององค์กร

๒.๒ การประเมินผลนโยบายและแผนงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลถึงการประเมินผลนโยบายและแผนงานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน พบว่า มีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจัดได้ว่าเป็นผู้รับนโยบายมาจากมหาเถรสมาคม แล้วนำไปปฏิบัติร่วมกับคณะสงฆ์ภายในจังหวัดที่ตนเองรับผิดชอบโดยยึดยุทธศาสตร์ ๖ ด้านเป็นหลักในการดำเนินงาน ซึ่งผู้วิจัยแยกเป็นประเด็นได้ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ การเสริมสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างครบวงจร

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ รูปแบบการสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างครบวงจรนั้น ยังไม่สามารถกระทำได้ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวว่า

“รูปแบบการสร้างเอกภาพให้กับสถาบันและกิจการทางพระพุทธศาสนาอย่างครบวงจรนั้นยังไม่สามารถกระทำได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งนี้ เนื่องจากสำนักงานพระพุทธศาสนามีจำนวนบุคลากรน้อย เพียงแค่ ๗ คน และโครงสร้างผังองค์กรไม่ได้ซับซ้อน คือ มีผู้อำนวยการระดับสูงสุด รองลงมา

ผู้อำนวยการกลุ่ม หัวหน้าฝ่ายและเจ้าหน้าที่ ดังนั้น การปฏิบัติงานจะไม่สามารถกระทำได้ในระดับที่ดีเยี่ยม เพราะหน่วยงานที่จะทำได้ดีเยี่ยมต้องมียุทธศาสตร์ขององค์กรที่ใหญ่ ต้องมีฝ่ายยุทธศาสตร์โดยตรง และฝ่ายยุทธศาสตร์ต้องมีความสัมพันธ์กับการเขียนแผนงบประมาณเมื่อแผนงบประมาณอนุมัติแล้วองค์กรนั้นก็จัดสรรงบประมาณให้ได้ และเอาแผนงานนั้นไปปฏิบัติ ดังนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจึงไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดีเยี่ยม เพราะเป็นองค์กรเล็ก การจัดทำแผนส่วนใหญ่จะทำตามหน้าที่มากกว่า ในส่วนของการเขียนแผน คือ เขียนได้แต่การปฏิบัติ แต่ไม่มีในส่วนของแผนงบประมาณ ดังนั้น แผนแทบจะไม่มี ความหมายคือไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากงบประมาณสนับสนุนไม่มี ไม่มีบุคลากรที่จะปฏิบัติงานและองค์กรเป็นองค์กรเล็ก งานในหน้าที่จึงต้องกระจายกันทำ แนวปฏิบัติของสำนักงานพระพุทธศาสนา คือทำตามนโยบายของมหาเถรสมาคม หมายถึงเป็นการสนองงานอย่างเดียว เรียกว่ามหาเถรสมาคมโดยเลขาธิการคือ ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ดังนั้น ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติถือว่าเป็นผู้ทำงานแทนมหาเถรสมาคม ฉะนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ก็ต้องรับนโยบายจากสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติซึ่งทำงานโดยตำแหน่งเลขาธิการมหาเถรสมาคมผ่านลงมาตามลำดับ ส่วนหนึ่งจะทำหนังสือลงมาที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอีกส่วนหนึ่งจะทำหนังสือลงมาที่สำนักงานเจ้าคณะจังหวัด บางครั้งเป็นหนังสือฉบับเดียวกัน ซึ่งเป็นงานของกรอพุทธศาสตร์ใน ๖ ด้าน คือ ด้านปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และ ๖ ด้านสาธารณสงเคราะห์ เหล่านี้คือกรอบงานที่สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดจะต้องสนองนโยบายคณะสงฆ์ ส่วนงานอื่นสำนักงานพระพุทธศาสนาจะทำงานคาบเกี่ยวกับสำนักงานวัฒนธรรม ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจะทำงานด้านการดูแลพระสงฆ์ คือ ตัวบุคคล ส่วนพิธีกรรมพิธีการจะเป็นเรื่องของกรมการศาสนา สำนักงานวัฒนธรรม ฉะนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดก็สนองนโยบายมหาเถรสมาคมเท่านั้น คือพูดง่าย ๆ ก็คือเป็นลูกศิษย์ของพระ และบางงานสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดก็อาจจะสามารถทำโครงการพิเศษเสนอเจ้าคณะจังหวัดเป็นผู้รับรองช่วย”^๒

สรุปได้ว่า สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้จัดทำแผนซึ่งเป็นการทำตามหน้าที่ที่กำหนดและเขียนได้แต่แผนที่เป็นการปฏิบัติ แต่ไม่มีในส่วนของแผนงบประมาณ ดังนั้น แผนแทบจะไม่มี ความหมายคือไม่สามารถปฏิบัติได้จริงตามที่เขียนไว้

^๒ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ การส่งเสริมพัฒนาการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างเป็นระบบ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ การพัฒนาการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนานั้น ได้พัฒนาผ่านสำนักเรียนบาลี-ธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรม หน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวว่า

“การตั้งสถานศึกษาสงฆ์ เป็นไปตามระบบแต่ละจังหวัด คือ มีสำนักเรียนบาลี-ธรรม โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนสามัญ ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะเป็นหน่วยสนับสนุนในการตั้งเบิกเงินเดือนเป็นไปตามหน้าที่ ผลการดำเนินงานของสำนักเรียนต่าง ๆ จึงอยู่ที่สำนักเรียนแต่ละแห่ง แผนทีสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนเขียนเพื่อรองรับไว้ว่า ถ้าจะสนับสนุนได้ก็จะทำให้แต่ต้องไม่ใช่เรื่องงบประมาณ ดังนั้น งานสนับสนุนต่อหน่วยงานภายนอกของสำนักงานพระพุทธศาสนาจึงไม่มีในส่วนของงบประมาณมาเกี่ยวข้อง บทบาทหน้าที่จึงเป็นการสนับสนุนเพราะฉะนั้น แผนจึงมีใช่แผนที่จะสามารถนำไปปฏิบัติได้ทันที ในการเผยแผ่นั้น มีการสร้างเครือข่ายซึ่งสำนักปริยัติธรรมจะมีเครือข่ายเป็นของตนเอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจะเป็นเพียงหน่วยพัฒนา เช่น สนับสนุนงาน กำกับติดตาม เสนอแนะ ส่วนเครือข่ายที่จัดตั้งขึ้นเองแล้วเข้าไปดำเนินการคือ ในโรงเรียนปริยัติธรรม ๑๐ โรง จะมีเครือข่ายกับโรงเรียนภายนอก เช่น การมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนพระปริยัติด้วยกัน หรือเครือข่ายกับโรงเรียนของรัฐบาล เป็นเครือข่ายในด้านการแลกเปลี่ยนวิชาการ การแนะแนวการเรียนการสอน ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนจะให้การสนับสนุนตามภาระหน้าที่ที่มีอยู่ แต่ขณะเดียวกัน การประเมินผลการดำเนินงานตามแผนยังไม่มีมีการประเมินผลทั้งนี้ เมื่อจัดทำแผนขึ้นมาแล้วเป็นการนำเสนอแก่คณะสงฆ์ที่รับผิดชอบ แล้วแต่คณะสงฆ์จะพิจารณาว่าจะดำเนินการตามแผนหรือไม่”^๓

สรุปได้ว่า การส่งเสริมพัฒนาการศึกษาสงฆ์ และการเผยแผ่พระพุทธศาสนาอย่างเป็นระบบนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้ส่งเสริมผ่านโรงเรียนปริยัติธรรมและสำนักเรียนบาลี-ธรรม เป็นหน่วยสนับสนุนในการตั้งเบิกเงินเดือนของบุคลากรเป็นไปตามหน้าที่ แต่ไม่มีหน้าที่ในการประเมินผลของการดำเนินงานของโรงเรียนปริยัติและสำนักเรียนบาลี-ธรรมแต่อย่างใด

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางธรรมในทรัพยากรมนุษย์และทุนทางสังคมล้านนา

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน มีรูปแบบการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางธรรมในทรัพยากรมนุษย์และ

^๓ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

ทุนทางสังคมล้านนาด้วยการช่วยเหลืองานด้านเอกสาร การส่งเรื่องการจัดตั้งวัดต่าง ๆ ไปยังส่วนกลาง ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวว่า

“ในด้านความมั่นคงทางสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ก็คงรับนโยบายจากสำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่เน้นนโยบายของทางสำนักงานพระพุทธศาสนาในส่วนในเรื่องการส่วนความมั่นคงทางวัตถุทั้งหลายเช่น ที่ดินสงฆ์การสร้างวัด สำนักงานพระพุทธศาสนาก็ได้ดูแลนโยบายในการที่จะดูแลแล้วก็อันไหนที่เป็นวัดร้างที่ยังไม่เรียบร้อยไม่สมบูรณ์ สำนักงานพระพุทธศาสนาก็มีนโยบายที่ชัดเจนในการที่จะทำให้มันถูกต้องที่ไม่ถูกต้องที่โดนรุกรานโดนรุกรานหรือว่าวัดไหนที่ไม่ชัดเจน สำนักงานพระพุทธศาสนาก็จะมีแนวทางที่จะทำให้มันชัดเจนทำให้ถูกต้องดีขึ้น เพื่อที่จะทำให้ทางวัดทางคณะสงฆ์เข้าไปจัดการตามกฎหมายได้อย่างไม่มีปัญหา”^๔ ดังนั้น บทบาทของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน “จึงเป็นรูปแบบที่ช่วยเหลือกันในส่วนของการอบงานการทำงาน เนื่องจากว่าระบบของพระสงฆ์ ได้ทำงานจริงแต่เอกสารที่เป็นหลักฐานในเรื่องของการปฏิบัติงานจริง ๆ ไม่มีการจัดทำ แม้ว่าเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการในระดับปกครองความมีความรู้ความสามารถก็จะมีหลักฐานในการที่จะยืนยันเนื้อเรื่องของเอกสารหลักฐานในการที่จะทำงานร่วมกันระหว่างพระพุทธศาสนาแห่งชาติและจังหวัด ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับสำนักพระพุทธศาสนาจึงเปรียบเหมือนกับเด็กวัด ซึ่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จะให้การแนะนำมากกว่าการทำงานร่วมกับพระสงฆ์ขณะเดียวกัน สำนักพระพุทธศาสนาในระดับจังหวัดจะต้องอิงในเรื่องของกฎระเบียบมารยาทในการทำงานของสำนักงานพุทธศาสนา แต่ปีนี้ออกมาทำกับพระสงฆ์มันจะต้องใช้หลักหลายหลายประการที่จะมาร่วมกับพระสงฆ์แล้วก็เดินไปด้วยกันได้ถ้าจังหวัดไหนเข้มแข็งพระสงฆ์เข้มแข็งสำนักงานพุทธศาสนาเอาด้วยงานพระพุทธศาสนาในจังหวัดนั้น ๆ ก็จะเจริญรุ่งเรืองและเป็นไปในทางทิศทางที่ดีไปในทางเดียวกัน ถ้าในระดับจังหวัดนี้ส่วนมากไม่ค่อยมีปัญหาแต่ถ้าในระดับอำเภอระดับตำบลบางครั้งต้องเข้าใจว่าเจ้าหน้าที่ของเขาไม่สามารถที่จะอธิบายชี้แจงก็อาศัยการประชุมของพระสังฆาธิการในระดับอำเภอ ในระดับตำบล ในระดับจังหวัด แต่นั่นก็คือเจ้าสำนักเจ้าอาวาส เจ้าสำนักสำนักสงฆ์ทั้งหลายที่ยังอยู่ตามวัดวาอารามบางท่านก็ไม่ค่อยเข้าใจเนื้อเรื่องของบทบาทและหน้าที่ ดังนั้นสำนักงานพุทธศาสนาในระดับจังหวัดนี้ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นไปรษณีย์คือส่งต่อในระดับการปกครองในเรื่องของกิจกรรมงานในทางพระพุทธศาสนาส่วนหนึ่งและอีกส่วนหนึ่งนี้ทำหน้าที่เหมือนกับเด็กวัด คือจะต้องช่วยเหลือเผื่อแผ่ในการที่จะดำเนินงานให้แก่เจ้าอาวาส”^๕

^๔ สัมภาษณ์ นายพงษ์เทพ มนัสตรง, ศิกษานิเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต ๑, วันที่ ๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๐.

^๕ สัมภาษณ์ พระครูวิบูลเจติยาทร, เจ้าคณะอำเภอบ้านโฮ่ง, วันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างความเข้มแข็งทางธรรมในทรัพยากรมนุษย์และทุนทางสังคม ล้วนนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน จะปฏิบัติงานตามที่คณะสงฆ์ร้องขอ เป็นการให้คำแนะนำไม่ว่าจะเป็นการจัดตั้งวัด หรือกรอบการทำงานต่าง ๆ

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ การเสริมสร้างศักยภาพให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนและจังหวัด

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้เสริมสร้างศักยภาพให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมผ่านงาน ๖ ด้าน คือ ด้านปกครอง การศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณูปการ ศึกษาสังเคราะห์ และสาธารณสงเคราะห์ ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวว่า

“ทางสำนักงานพระพุทธศาสนา ก็จะส่งหนังสือเข้ามาแจ้งที่เจ้าคณะอำเภอเมือง แล้วเจ้าคณะอำเภอเมืองก็มีการกระจายให้กับเจ้าคณะตำบลเจ้าอาวาสทุกวัดให้มีการรับรู้เกี่ยวกับเรื่องงานที่จะสนองพระภิกษุสงฆ์เวลามีเรื่องราวเกี่ยวกับการปกครองก็ตีการเผยแผ่ก็ตีสาธารณูปการงานสาธารณูปโภคก็ตีส่วนในทางการปกครองสำนักงานเจ้าคณะอำเภอเมืองก็มีการสนองงานให้กับคณะสงฆ์อำเภอเมือง โดยการที่สนองงานในเรื่อง ๖ ประเด็นก็คือด้านการปกครอง ด้านการศึกษา ด้านการเผยแผ่ ด้านสาธารณูปการ ด้านศึกษาสงเคราะห์และด้านสาธารณสงเคราะห์ เหล่านี้คือกรอบงานที่จะต้องนำไปปฏิบัติเป็นนโยบายและเป็นแบบแผนที่จะต้องนำไปปฏิบัติ และปัจจุบันได้มีการให้พระสงฆ์นั้นให้ทำแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับกิจกรรมกิจการงานของวัด วัดไหนมีการบูรณปฏิสังขรณ์หรือวัดไหนจะมีการสร้างพัทธสีมาทางคณะอำเภอ เจ้าคณะอำเภอ ก็จะแจ้งเรื่องเข้าไปถึงเจ้าคณะจังหวัดและสำนักงานพระพุทธศาสนาอันนี้ก็ยังเป็นเครือข่ายงานที่สำนักงานเจ้าคณะอำเภอได้รับผิดชอบอยู่”^๖

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างศักยภาพให้วัดเป็นศูนย์กลางในการจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาของชุมชนและจังหวัดนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้กระทำการผ่านงาน ๖ ด้านเป็นหลัก ซึ่งการดำเนินงานที่เป็นแผนงานจะเป็นของคณะสงฆ์ จึงไม่มีการประเมินผลของนโยบายและแผนงานอย่างเป็นรูปธรรมแต่อย่างใด

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านศาสนสมบัติศาสนสถาน

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ได้ส่งเสริมการขอเงินอุดหนุนวัดในการบูรณปฏิสังขรณ์วัด และการใช้ศาสนสถานของวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวว่า

“หลักการพัฒนาวัดเป็นการส่งเสริมเงินอุดหนุนในการบูรณปฏิสังขรณ์วัด และได้ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการฝึกอบรมวิชาชีพ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี กิจกรรมการเรียนการ

^๖ สัมภาษณ์ พระครูจิรวัดโนสโณ, เจ้าคณะอำเภอเมืองลำพูน, วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

สอน เป็นการเขียนแผนขึ้นมาเพื่อหาทางพัฒนา แต่ในการทำงานคณะสงฆ์ยังไม่มี การรับรู้ แต่ในอนาคตอาจจะรับรู้เพราะว่าจะมีแผนปฏิรูปกิจการพระพุทธศาสนา คือ จะมีแผนแต่ส่วนจะนำแผนมาพัฒนาหรือไม่นั้น ไม่ทราบได้ เพราะแผนอาจจะเขียนขึ้นมาเพียงเพื่อส่งให้สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติเท่านั้น ในส่วนของการพัฒนาอาชีพ หากเขียนแผนว่าวัดเป็นศูนย์กลางชุมชนในการสร้างอาชีพหากดำเนินการเลยโดยไม่ต้องรอการพัฒนาที่อยู่ การดำเนินงานของพระสงฆ์ ทั้งนี้ พระสงฆ์จะเป็นผู้ดำเนินการของวัด แต่สำนักงานพุทธจะเป็นตัวสนองงาน ในแผนของสำนักงานพุทธที่เขียนขึ้นมาเพื่อนำไปเสนอต่อคณะสงฆ์เพื่อให้คณะสงฆ์พิจารณาว่าจะดำเนินการตามแผนที่สำนักงานพระพุทธศาสนา กำหนดไว้หรือไม่ คือถ้าคณะสงฆ์เห็นด้วยจะมีการดำเนินการ แต่หากไม่เห็นด้วยแผนก็เป็นเพียงแผนที่เขียนไว้เท่านั้น ดังนั้น งานของสำนักงานพระพุทธศาสนาจึงเป็นการสนองงาน คือ ช่วยคิดวิเคราะห์และเสนอแผนงานให้แก่คณะสงฆ์”^๗ ขณะเดียวกัน สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน “ได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาได้ร่วมกับทางวัดโดยการจัดให้มีโครงการต่าง ๆ อย่างเช่น วันพระพุทธ วันพระธรรม วันพระสงฆ์ และวันพระธาตุ วันพระพุทธ ก็คือวันวิสาขบูชา วันพระธรรมก็คือวันอาสาฬหบูชา วันพระสงฆ์ก็คือวันพระธาตุก็คือวันอัฐมีบูชา ก็จะมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ โดยให้ศรัทธาประชาชนนั้นเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมอันนี้ก็คือการสอดแทรกหลักธรรมเข้าไปอยู่ในวันสำคัญต่าง ๆ อย่างเช่นวัน เข้าพรรษาออกพรรษาก็จะมีการทำบุญตักบาตรและการเทศน์ในพรรษาด้วยก็จะทำให้ศรัทธาประชาชนนั้นเข้ามาฟังคำบรรยายในพรรษาและก็จะได้อธิษฐานขอปฏิบัติในการที่จะเอาไปใช้ในกิจวัตรประจำวันได้อีกด้วยและที่สำคัญที่เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น จะได้อบรมและสั่งสอนและได้ให้ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมโดยมีการสอดแทรกความรู้ทางพระพุทธศาสนาในกิจกรรมด้วยและไม่ใช่ว่าแค่เน้นเพราะยังนำเยาวชนให้เข้ามาศึกษาในเรื่องวัฒนธรรมพื้นเมืองของจังหวัดลำพูน ว่าเป็นอย่างไรและได้สอดแทรกความรู้เข้าไปให้กับเยาวชนและประชาชนให้ได้รับรู้ถึงวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีของลำพูนเมื่อเป็นอย่างไร สำหรับด้านพระภิกษุสามเณรทางวัดก็มีการร่วมกับพระสงฆ์ในตำบลโดยมีการจัดการบวชภาคฤดูร้อนให้กับศรัทธาประชาชนที่สนใจและทางคณะสงฆ์ได้ร่วมกับหน่วยงานการปกครองท้องถิ่นและสำนักงานพระพุทธศาสนาในโครงการบวชภาคฤดูร้อน เพราะให้ประชาชน เยาวชนได้รู้เกี่ยวกับการปฏิบัติและแก่นแท้ของทางพระพุทธศาสนาอีกด้วย”^๘

สรุปได้ว่า การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพการบริหารจัดการด้านศาสนสมบัติ ศาสนสถานนั้น สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนได้ส่งเสริมเงินอุดหนุนในการบูรณปฏิสังขรณ์วัด และได้ส่งเสริมให้วัดเป็นศูนย์กลางในการดำเนินกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมประเพณี และช่วยคิด

^๗ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

^๘ สัมภาษณ์ พระครูไพศาลธีรคุณ, เจ้าคณะตำบลเวียงยอง, วันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐.

วิเคราะห์และเสนอแผนงานให้แก่คณะสงฆ์ ซึ่งแผนงานที่นำเสนอ นั้น ให้คณะสงฆ์เป็นผู้ดำเนินการเอง สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนจึงไม่มีการประเมินแผนนโยบายที่จัดทำขึ้นมา

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ การสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดให้เป็นมืออาชีพ

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นในแนวทางที่สอดคล้องกัน กล่าวคือ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ โดยหน้าที่หลักยึดตามยุทธศาสตร์ที่กำหนดให้และดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์นั้น ดังที่ผู้ให้ข้อมูลหลักได้กล่าวว่า “

“โดยทั่วไปแล้วสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสร้างมาตามภารกิจที่รัฐบาลได้ออกกฎกระทรวงสร้างมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช ๒๕๔๗ และ ๑๐ ปีที่ผ่านมา สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็ได้ดำเนินการมาตามนโยบายของรัฐบาลและของมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ นโยบายก็คือมาเสริมสร้างพระพุทธศาสนา ส่งเสริมสนับสนุนในการที่จะให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงทุกจังหวัด และประการที่สำคัญที่สุดคือ การมาสนองงานคณะสงฆ์ โดยงานที่คณะสงฆ์ทำไม่ได้ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน ก็จะมาขับเคลื่อนดำเนินการให้สำหรับการพัฒนาข้าราชการภายในสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนนั้น ได้พัฒนาด้านการสนองงานแก่พระสงฆ์ และพัฒนาสมรรถภาพด้วยการส่งฝึกอบรม”^๙

สรุปได้ว่า การสร้างความเข้มแข็งให้กับข้าราชการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดให้เป็นมืออาชีพนั้น เป็นการดำเนินการด้วยการสนองงานแก่คณะสงฆ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่คณะสงฆ์วางไว้ ซึ่งเป้าหมายของคณะสงฆ์จะไม่มีการประเมินและแผนนโยบายของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูนก็ได้ประเมินเช่นกัน

^๙ สัมภาษณ์ นายประพันธ์ คำจ้อย, ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน, วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๐.

จากการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ ๖ ด้านของสำนักงานพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๒.๑ โมเดลนโยบายและแผนงานการเสริมสร้างความมั่นคงทางพระพุทธศาสนาของสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดลำพูน